

Sygn. akt II AKa 252/17

Lublin, dnia 28 grudnia 2017 roku

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sąd Apelacyjny w Lublinie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący - sędzia	SA Lech Lewicki (sprawozdawca)
Sędziowie:	SA Barbara du Château SA Jacek Michalski
Protokolant	st. sekretarz sądowy Monika Marcyniuk

przy udziale prokuratora Prokuratury Rejonowej w Mińsku Mazowieckim

Anny Szpakowskiej

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2017 roku

sprawy **R. J.** syna H. i Z. z domu (...)

urodzonego w dniu (...) w D.

oskarżonego o czyn z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 57 a § 1 k.k.

z powodu apelacji wniesionych przez obrońcę oskarżonego i pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 5 września 2017 roku, sygn. akt II K 74/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

R. J. uznaje za winnego tego, że: w dniu 22 listopada 2014 roku w miejscowości D., województwa (...), działając w zamiarze bezpośrednim spowodowania obrażeń ciała M. S., uderzył go głową w twarz powodując drobne otarcia naskórka wargi górnej, wylewy krwawe w śluzówce wargi górnej w rejonie wędzidełka na wysokości zęba 23, złamania korony zęba 21, skutkujące naruszeniem czynności narządów ciała na czas powyżej 7 dni oraz jego upadek i uderzenie potylicą

o twarde podłoże, powodując obfite podbiegnięcie krwawe tkanki podskórnej okolicy potylicznej po stronie prawej, złamania kości potylicznej przechodzącej na podstawę czaszki, obustronne wylewy krwawe podpajęczynówkowe, wielomiejscowe stłuczenia tkanki mózgowej, które to obrażanie w dniu

3 grudnia 2014 roku spowodowały jego śmierć, a który to czyn popełnił na skutek niezachowania ostrożności, wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość jego popełnienia mógł przewidzieć, tj. czynu z art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 155 k.k. i art. 11 § 2 k.k. i za ten czyn, przyjmując za podstawę wymiaru kary przepis art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierza mu karę

3 (trzy) lat pozbawienia wolności;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zwalnia oskarżonego od zapłaty kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze ustalając, że wchodzące w ich skład wydatki ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

R. J. został oskarżony o to, że w dniu 22 listopada 2014 r.

w miejscowości D., pow. (...), woj. (...) spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu M. S. w postaci złamania podstawy czaszki

i stłuczenia tkanki mózgowej z następowym, narastającym obrzękiem mózgu, doprowadzającym do ucisku na ważne dla życia ośrodki centralnego układu nerwowego, który to uszczerbek na zdrowiu stanowi chorobę realnie zagrażającą życiu w ten sposób, że uderzył M. S. głową w twarz i spowodował

w ten sposób jego upadek i uderzenie potylicą o twarde podłoże, w następstwie czego w dniu 3 grudnia 2014 r. w Szpitalu (...) w M. nastąpił zgon M. S., przy czym czynu powyższego dopuścił się działając publicznie i bez powodu, okazując przy tym rażące lekceważenie porządku prawnego, tj. o czyn z art. 156 § 3 kk w zw. z art. 57a § 1 kk.

Wyrokiem z dnia 5 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach uznał

I. oskarżonego **R. J.** za winnego tego, że w dniu 22 listopada 2014 r. w miejscowości D., pow. (...), woj. (...) przed barem (...) spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu M. S. w ten sposób, że uderzył go głową w twarz, powodując niewielkie otarcie naskórka wargi górnej, wylewy krwawe w śluzówce wargi górnej w rejonie wędzidełka i na wysokości zęba

nr 23 oraz złamanie korony zęba nr 21 i spowodował w ten sposób jego upadek

i uderzenie potylicą o twarde podłoże, wskutek czego M. S. doznał złamania podstawy czaszki i stłuczenia tkanki mózgowej z następowym, narastającym obrzękiem mózgu, doprowadzającym do ucisku na ważne dla życia ośrodki centralnego układu nerwowego, stanowiących chorobę realnie zagrażającą życiu

i w następstwie czego w dniu 3 grudnia 2014 r. zmarł w Szpitalu (...)

w M., co stanowi występki z art. 156 § 3 kk w zw. z art. 4 § 1 kk w brzmieniu obowiązującym przed 13 lipca 2017 r. i za czyn ten na podstawie tego przepisu skazał go i wymierzył mu karę 5 (pięciu) lat pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 46 § 1 kk orzekł od R. J. na rzecz pokrzywdzonej E. S. tytułem częściowego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę kwotę 25 000 (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych;

III. na podstawie art. 63 § 1 kk na poczet kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania od dnia 3 grudnia 2014 roku godz. 17.15 do dnia 9 grudnia 2015 roku godz. 16.15;

IV. na podstawie art. 230 § 2 kpk zwrócił J. J. dowody rzeczowe

w postaci: rejestratora kamer video (...) DVR, (...), ((...), (...)) koloru czarnego i rejestratora kamer video A., (...) nr (...), (...), (...) koloru srebrnego, przechowywane

w magazynie Biura Podawczego Sądu Okręgowego w Siedlcach;

V. zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej E. S. kwotę 1920 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

VI. zasądził od oskarżonego kwotę 400 zł tytułem opłaty i kwotę 9300 zł tytułem zwrotu części poniesionych w sprawie wydatków sądowych, przejmując je w pozostałym zakresie na rachunek Skarbu Państwa.

Apelacje o powyższego wyroku wnieśli pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej oraz obrońca oskarżonego.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej zaskarżył wyrok sądu I instancji w części dotyczącej orzeczenia o karze w zakresie orzeczonego wobec oskarżonego środka karnego w postaci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę – tj. pkt II sentencji wyroku.

Na podstawie art. art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 i 3 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 443 k.p.k. poprzez jego błędną wykładnię i bezzasadne uznanie, że choć oskarżyciel publiczny zaskarżył poprzedni wyrok Sądu Okręgowego w całości na niekorzyść oskarżonego, to Sąd Okręgowy ponownie rozpoznający sprawę był związany zakazem reformationis in peius w zakresie orzeczenia środka karnego w postaci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, podczas gdy prawidłowa wykładnia ww. przepisu nakazuje przyjąć, iż jeżeli uprzednie orzeczenie zostało zaskarżone przez oskarżyciela publicznego w całości na niekorzyść oskarżonego, to Sąd ponownie rozpoznający sprawę nie jest związany zakazem reformationis in peius i może wydać orzeczenie surowsze także w zakresie orzeczanego obowiązku zadośćuczynienia; o obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 446 § 4 k.c. polegającą na jego niewłaściwym zastosowaniu i w konsekwencji mylnym ustaleniu, że odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę dla matki zmarłego jest orzeczona przez Sąd kwota w wysokości 25.000 zł, podczas gdy kwotą adekwatną i współmierną do rozmiarów krzywdy jest wnioskowana przez oskarżycielkę posiłkową kwota 50.000 zł.

Ponadto na podstawie art. art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 4 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił orzeczenie kary niewspółmiernie łagodnej w zakresie orzeczonego obowiązku zadośćuczynienia jedynie w wysokości 25.000 zł.

Podnosząc powyższe wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku w części

tj. w punkcie II i orzeczenie od oskarżonego R. J. na rzecz E. S. zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wysokości 50.000 zł.

Obrońca oskarżonego zaskarżył powyższy wyrok w całości na korzyść oskarżonego zarzucając we wniesionej apelacji:

I. obrazę przepisów prawa procesowego mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

a) art. 413 § 2 pkt. 1 kpk w zw. z art. 424 § 1 pkt. 1 kpk wyrażają się w sprzeczności pomiędzy treścią przypisanego czynu, a treścią uzasadnienie: orzeczenia w zakresie przyczyny upadku M. S. na twarde podłoże,

b) art. 4 kpk; art. 5 kpk, art. 7 kpk, art. 410 kpk oraz art. 424 § 1 kpk polegającą na nie wzięciu pod uwagę przy ferowaniu wyroku wszystkich ujawnionych w toku przewodu sądowego i mających istotny wpływ na rozstrzygnięcie okoliczności, oparciu poczynionych ustaleń faktycznych na dowolnie przeprowadzonej ocenie dowodów oraz wbrew zasadom prawidłowego rozumowania, wskazaniom wiedzy i doświadczenia życiowego, niedostatecznym uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy w tym okoliczności dla oskarżonego ewidentnie korzystnych, rozstrzygnięciu niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego, nienależytej analizie i ocenie poszczególnych dowodów, w szczególności dowodu z: zeznań naocznych świadków, pisemnej i ustnej opinii biegłego lekarza sądowego J. L., pisemnej opinii biegłego lekarza neurologa J. S., opinii z dziedziny informatyki śledczej odtwarzającej zapis monitoringu z miejsca zdarzenia, wyjaśnień oskarżonego, uznaniu za udowodnione faktów nie mających wystarczającego oparcia w dowodach i nie wskazaniu w sposób należyty dlaczego Sąd nie uznał dowodów przemawiających na korzyść oskarżonego co skutkowało m.in. dowolnym uznaniem, że R. J. poprzez zadanie jednego ciosu z niedużą siłą głową w twarz M. S. umyślnie chciał spowodować u niego ciężki uszczerbek na zdrowiu prowadzący w konsekwencji do jego śmierci,

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść wyrażający się na dowolnym przyjęciu, że oskarżony zdjął kurtkę przed zadaniem ciosu pokrzywdzonemu, w sytuacji gdy z dowodów

uznanych przez Sąd za wiarygodne wynika jednoznacznie, że uczynił to już po zejściu z M. S., w pewnej odległości od samego miejsca zdarzenia,

III. rażąco surowość a tym samym niewspółmierność orzeczonej kary 5 lat pozbawienia wolności, wyrażającą się w nienależytym uwzględnieniu celów wychowawczych kary oraz stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu, gdy prawidłowa ocena ww. elementów, a w szczególności właściwości i warunki osobiste R. J., jego uprzednia niekaralność, uzasadniały wymierzenie mu kary pozbawienia wolności w niższym wymiarze,.

Podnosząc powyższe wniosł o:

I. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Siedlcach,

II. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie, że R. J. dopuścił się jedynie przestępstwa z art. 157 § 1 i wymierzenie mu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania ewentualnie

III. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie, że R. J. dopuścił się jedynie przestępstwa z art. 155 kk i wymierzenie mu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania ewentualnie

IV. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu kary 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania przy zastosowaniu ustawy obowiązującej w dacie czynu w zw. z art. 4 § 1 kk.

Sąd zważył, co następuje:

Spośród wniesionych apelacji tylko apelacja obrońcy oskarżonego zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny odniesie się do apelacji obrońcy jako dalej idącej.

Skarżący obrońca kontestując wyrok zarzucił orzeczeniu obrazę szeregu przepisów prawa procesowego, która doprowadziła sąd a quo do błędnych ustaleń co do zamiaru bezpośredniego towarzyszącego oskarżonemu, a która to wadliwość doprowadziła do przypisania R. J. czynu określonego w przepisie art. 156 § 1 i 3 kk, zamiast określonego w przepisie art. 157 § 1 kk (wniosek II), bądź określonego w przepisie art. 155 kk (wniosek III). Sąd ad quem co do zasady podziela pogląd autora apelacji z tym zastrzeżeniem, że oskarżonemu należało przyjąć oba czyny opisane we wnioskach II i III apelacji. Obrońca określił dość precyzyjnie pole rozważań, do którego Sąd Apelacyjny odniesie się, bacząc by przedstawiona argumentacja i racje były zrozumiałe dla stron postępowania oraz pamiętając, że adresatem uzasadnienia będą nie tylko osoby z przygotowaniem prawniczym. To zastrzeżenie sąd a quo podniósł także dlatego, że materia, która wymagała rozstrzygnięcia jest trudna, czego dowodzi chociażby niniejsza sprawa rozstrzygana kilkakrotnie przez Sąd Okręgowy i wskutek wniesionych apelacji Sąd Apelacyjny. Podłożem owej trudności są ustalenia w zakresie realizacji przez sprawcę znamion strony podmiotowej (zamiaru, jego zakresu, jego braku), które opierają się na dokonanej rekonstrukcji ex post i to w zakresie psychiki. Wyjaśnienia sprawcy składane ex post, a przecież nie może być inaczej, nawet jeśli dotyczą jego własnych przeżyć, mogą być obarczone różnymi błędami.

Stąd też docieranie do stanu świadomości oskarżonego jest pewniejsze, gdy ocena ta jest oparta na okolicznościach zewnętrznych jego zachowania.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości i nie jest to kwestionowane, że skutek w postaci śmierci M. S. objęty był winą nieumyślną, poprzedzoną umyślnym działaniem R. J..

W zależności od ustalenia, w oparciu o zebrane dowody, jak daleko sięgał zamiar bezpośredni oskarżonego (uderzenie głową w twarz) determinowana jest kwalifikacja prawna czynu jaką należałoby mu przypisać (art. 156 § 1 i 3 kk, art. 157 § 1 kk w zw. z art. 155 kk). Podkreślić należy, że należało ustalić z jakim zamiarem bezpośrednim działał R. J.,

jako że każdemu człowiekowi w działaniu zawsze towarzyszy zamiar bezpośredni (chce), zaś zamiar ewentualny jest produktem ubocznym.

Sprawca zawsze zachowuje się celowo, którego cechą jest także ukierunkowany przebieg zmierzający do osiągnięcia określonego celu.

Inaczej mówiąc R. J. uderzając głową w twarz nie działał z zamiarem ewentualnym (godził się). R. J. chciał wyrządzić krzywdę pokrzywdzonemu, tylko sądy musiały rozstrzygnąć jak daleko idącą.

I tutaj w istocie zmierzamy do odpowiedzi na pytanie w jakiej relacji cele zachowania R. J. pozostają do rzeczywiście wywołanego skutku (śmierć pokrzywdzonego) czy:

- a) negatywny skutek był jego celem,
- b) negatywny skutek był produktem ubocznym jego celowego zachowania,

A jeśli tak, to czy śmierć M. S. postrzegana była przez oskarżonego jako:

- nieuchronny wynik celowego zachowania,
 - prawdopodobny i akceptowany wynik celowego zachowania,
 - prawdopodobny, choć niezamierzony i nieakceptowalny wynik celowego zachowania (nieumyślność).
- c) śmierć pokrzywdzonego będąca produktem ubocznym celowego zachowania R. J. nie tylko był niezamierzony, ale w ogóle nie był dostrzegany jako możliwy (nieumyślność).

W świetle zgromadzonych dowodów nie można wyciągnąć innych wniosków, niż te wskazujące, iż śmierć M. S. objęta była winą nieumyślną.

Przechodząc do najistotniejszego zagadnienia, a mianowicie do ustalenia jak daleko sięgało celowe zachowanie oskarżonego, to opierać się należy na wyłaniających się ze zgromadzonego materiału dowodowego okoliczności zawartych, takich jak sposobu działania oskarżonego, rodzaje zadanych urazów, ich liczby, intensywności, lokalizacji, użytych narzędzi, wypowiedzi przed popełnieniem przestępstwa i po nim oraz innych podobnych okoliczności.

To te okoliczności pozwalają w miarę zobjektywizować, to co oskarżony w chwili czynu myślał i zamierzał. R. J. uderzył M. S. raz głową w twarz, było to jedno uderzenie powodujące zazwyczaj obrażenia twarzy (złamanie nosa, uszkodzenie żuchwy, wybite zębów) kwalifikujące się jako obrażenia określone w przepisie art. 157 § 1 kk. Tak było i w tym wypadku (opinia biegłych). Upadek na twarde podłoże powodujące ciężkie obrażenia ciała, a w konsekwencji śmierć obarczona była winą nieumyślną.

Rację ma skarżący, iż Sąd Okręgowy naruszył przepis art. 413 § 2 pkt 2 kpk co skutkowało brakiem możliwości zmiany opisu czynu z uwagi na sytuację procesową.

Co do apelacji pełnomocnika pokrzywdzonego Sąd Apelacyjny prezentuje pogląd, iż żadna kwota zadośćuczynienia w tego rodzaju sprawach nie będzie adekwatna. Z uwagi na zmianę opisu czynu i jego kwalifikację prawną, a co za tym idzie, inną ocenę stopnia winy oskarżonego, częściowa kwota zadośćuczynienia pozostała na dotychczasowym poziomie. Pokrzywdzony ma możliwość dochodzenia zadośćuczynienia w ewentualnym postępowaniu cywilnym.

Odnosząc się do wymiaru kary Sąd Apelacyjny z uwagi na inną ocenę prawną zachowania oskarżonego wymierzył karę 3 lat pozbawienia wolności. W ocenie sądu kara w tej wysokości uwzględnia stopień winy oskarżonego, jest kara sprawiedliwą.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.